

מילין יקדין נהרות אור ועובדין טבין ממעייז החיים נהרדין לשעה ולדורות

משולחנא דמלכא

של רבנו הגדול רבן של ישראל

הרב"ק מרן הגה"ק הגאב"ד זצוקללה"ה זיע"א

מרא דארעא קדישא - בעל "סערי טוביה"

הג הפסח תשס"ה

השתא הבא

הלימוד מחג הפסח כיצד להחזיק בתוקף אמונתנו באורך הגלות

עיקר תפקידנו הוא לשנן מה שקבלנו מאבותינו ורבותינו

אחול באבות ריש פרק קצין תורה (אבות פרק ו) "שנו חכמים בלשון המשנה, וביאר טרן הגה"ק ססאטמאר ז"ע עפ"י מאמרו ד"ל (שבת קכב) אם ראשונים בני טלאכים אנו בני אנשים ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים, ד"ל שעלינו טטל להעריך ולהחשיב את הראשונים כטלאכים ושדפי טעלה אשר עושים את שליחותם כפי שנטסר להם סן השטים - באמונה בלא שינוי, וזו היא באמת התפקידנו, שלא לחדש דבר, אלא לחזור ולשנן את מה שנטסר לנו קדמונינו, ועליו אמרו חז"ל "שנו חכמים בלשון המשנה, 'שנו' טלשון אם קרית לא 'שנית' ואם שנית לא שלשת, שהוא טלשון לחזור עוד ועוד, והיינו שהיו טשנען וחורין תמידין כסדרן מה שלטסו ושנו טקדמוניהם.

הואט היא גם עבודתנו ותפקידנו, להמשיך את מה שהורישו לנו אבותינו ורבותינו ולא לזוז כטלוא ניטא טכל מה שהורו לנו, וזהו עיקר עבודתנו לחזור ולשנן כל אותם דיבורים ולעטוד עליהם בכל תוקף, ולא לחדש חדשות, הגם שבדברי תורה טותר לחדש, ט"ט וזו רק ענין של הוספה על הישנות כדי לחזקם, אך חלילה לנו לחדש מדעתנו מה שלא קבלנו מאבותינו ורבותינו.

הטעם לריבוי כה גדול של מצוות בפסח

"חכם מה הוא אוסר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אליקנו אתכם ואף אותה אסור לו כהלכות הפסח אין טפטירין אחר הפסח אפיקוטן, ופירש טרן הגה"ק טנאלאנטא הי"ד ז"ע דשאלת החכם היא לאיזה צורך הרבו עלינו מצוות עשה ומצוות לא תעשה טנה וטנה, הלא עיקר טעמם וטטרתם היא כדי שנטסר את ניסי יציאת טערים, א"כ אמאי לא סגי בטעווה אחת בלבד שעל ידה נוסר ובל נשכח את דבר צאתנו טארץ טערים, וזו שטואל מה העדות והחוקים והמשפטים, כלומר, לשם מה יש לנו להרבות כל כך בעדות

וחוקים ומשפטים על זכירת דבר אחד ולא די בטעווה אחת ועליו משיבים ועונים לו "אין טפטירין אחר הפסח אפיקוטן, כדי שישאר טעם פסח בפיו. וביאור הדברים, כי סיבת המצוות הללו הם לא רק טפני טטחוק עשייתם נוסר ולא נשכח שהיינו עבדים לפרעה והוציאנו הקב"ה טשם ביד חזקה, אלא לפי שכל פעולה הנעשית, בטוחה להשפיע בדרך לבנו פניטה ולעורר את האהבה והאמונה, וכטו שכתב בספר החינוך (טעמא טו) דהאדם נפעל בפעולותיו, ועל ככל שנטרבה בפעולות ומעשים יתעוררו בקרבנו רגשי הלב ביהר שאת, ונטמא שריבוי המעשים נדרסים שלא ישחטח הדבר טלבטנו לעולמי עד, וזו הריטו בטח שאין טפטירין אחר הפסח אפיקוטן, שישאר טעם פסח בפיו, ד"ל שעלי ריבוי המצוות ישאר חקוק הדבר בטעטקי לבבנו ולא יפוג לעולמים.

בבן הרשע נאמר לשון 'שמירה' כדי שלא ישפיע עלינו

במסכת יצחק על המועדים (טס וסא) טדייק, דלגבי שאלת הרשע כתיב (שמות יב, כה-ט) "ושמרתם" את העבודה הזאת, והיה כי יאסרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת, רואים שדיבר הכתוב בלשון שמירה, ואילו לגבי הבן שאינו יודע לשאול כתיב (שמות יב, ה) והיה כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני ועל "ועבדת" את העבודה הזאת. כאן נקט לשון עבודה ולא לשון שמירה.

וביאר המסכת יצחק בזה, דעניין שמירה בטעוות נאמר בטקום שיש אחרים הטסיתים לבטל אותם ולטטע טלקייטם, וכעניין שמירה על דבר שלא יאבד ולא יגב ע"י אחרים, כדאיתא בטכילתא עה"פ (שמות כ, ו) ועושה חסד לאלפים לארובי "ולשונר" טעוותי, אלו ישראל שהם יושבין בארץ ישראל וטחנים נפשם על המצוות, מה לך יוצא ליהרג על שטלתי את בני וכו'. והיינו שמירה על המצוות בטסידות נפש, ולכן כשהכתוב טדבר בבן רשע הטונע ל"כ אחרים טלקייט טעוות, הוזהרה תעורה בלשון שמירה, ושטרתם את העבודה הזאת, דהיינו שמירה עד כדי טסידות נפש, לכל יסיתנו הרשע להדיח אותנו מותרת ה' ומצוותיו.

אך כשטדבר בבן שאינו יודע לשאול, שם אין צריך שמירה כל כך, דהא אינו טונע אחרים טלעשות טעווה, רק צריך לחזקו ולאטעו לטטו את כל טעוות ה' לעשותם, ולטשיט לזה בדברי אגדה, ולכן קאמר רק בלשון עבודה - ועבדת את העבודה הזאת, ולא בלשון שמירה.

בארץ ישראל צריכים שמירה יתירה

ובזה טבאר המגמת יצחק את דברי הטכילתא ה"ל, שנקט 'שוטרי מצוות' אלו ישראל שהם יושבין "בארץ ישראל" ונתנים נפשם על המצוות, דלכאורה יש לדייק אטו רק יושבי ארץ ישראל צריכים שמירה על המצוות ולא יושבי חוץ לארץ. אך ידועים דברי הרמ"ע ספאט בספרו **עשרה מאמרות** (מאמר חקד דין ה"ב) על הפסוק (מס"ח ג ב) יגער ה' בך השטן ויגער ה' בך הבוחר בירושלים, דקאי על השטן שהוא בוחר דוקא בירושלים לרוב קדושתה ושם בעיקר חפץ הוא להרשיע את אחרים לבל ילכו בדרך התורה, וכט"כ בכל אר"ק מתגבר השטן ביותר, ועל כן ליושבי ארץ ישראל שייך יותר לשון "שוטרי מצוות" דהיינו שעליהם טוטל יותר להתחזק בשמירת המצוות בטסירות נפש, עכ"ל.

בגן הרשע נאמר לשון 'דביב' להזהיר על ריבוי הרשעים

וכבר כתב **הכלי יקר** (משפח יב טו) לבאר הענין דבכל הבנים נאמר בלשון יחיד, והגדת לבנך, כי ישאלך בנך, ורק אצל שאלת הרשע נאמר בלשון רבים, והיה כי יאמרו אליכם בניכם, וז"ל: אלא ודאי שכאן טמיר, בזמן שיקוטו הרבה בנים סוררים ויחשבו לזרוס פינת עבדה זו ולחשבות את העם מטלאכת עבדות הש"י, ובעבור אותם המדרסים צריכה העבדה שיטור ביותר, ועל אותו דור סורר אמר ושמרתם את העבדה הזאת תשיטור אותה שלא תהרס, ואח"כ ביאר באיזו זמן צריכה העבדה שיטור, על זה אמר והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת לכם, וז"ל והיה צורך זה השיטור באותו זמן, כי יקוטו בניכם בנים ששחיתים ויאמרו דרך לעג מה העבדה הזאת לכם כי בלעגי שפה ידברו אל העם הזה כדי להשביחם מטלאכת עבדת ה', ועל אותו זמן אמר ושמרתם את העבדה, כי אז היא צריכה שיטור ביותר לעמוד כנגד הטלענים, ולכן נקט בניכם לשון רבים כי בעבור איזה יחיד הטלעני אינה צריכה שיטור כל כך כי בטלה דעוה אצל כל אדם, עכ"ל.

תפקידה של "העדה החרדית" לשמור ולהגן מטורסי הדת
והנה באמת זהו כל ענינה של "העדה החרדית", אשר טאו הווסדה ועד עתה הציבה לה טלאכת קודש של שמירה והגנה על התורה והמצוות טידי טהרסיה וטחריביה, וטקפידה על כל הגדרים והסינים בטסירות נפש, ועליכם בני ירושלים לדעת כי העדה החרדית הינה נכס של כל ישראל בכל טקטות טושבותיהם ולא רק לבני ירושלים טרידא, אלא היא טגדל אור וטבצר אדיר השייך לכל היהדות החרדית בעולם טולו.

וזכיתי לראות בימים האחרונים, כי בכל רחבי תבל שואלין ודורשין בהנגשה בתוך העדה החרדית פעיה"ק ת"ו, וטוענינים בפעולותיה, וכל זה הוא כיון שהיא שוטרת ונטרת על גחלת התורה והטסורה הצרופה הסלולה לט טאבותינו ורבותינו, ודיעותיה ברורים וטהורים כסולת נקיה בלא תערובות של שיטנים וחיזושים אשר לא שערסם אבותינו, וכן בענייני כשרות הטאכלים כבר טפורסם על פני תבל וטלואה כי ההכשר של הביד"צ דפעיה"ק ת"ו הוא טעל לכל שאר ההכשרים השונים, ועליה אין שום עוררים וטפקקים, כי יסודתה בהרי קודש וטקדקים בקלה כבטורה בכל ההידורים, ועלינו טוטל לשמור על חוטה נצורה זו שתוכל להטשיך להיות טגן וטחסה לכל ידאי ה' וחושבי שטו בכל אחר ואחר.

"בן הרשע" - לא משיבים לו כלל

הג"א טוילנא זי"עא טדייק, שבתורה נאמר על שאלת בן הרשע (משפח יב טו-טז) והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבדה הזאת לכם, ואמרתם זבח פסח הוא וז', ואילו בתגדה הובא הפסוק הנאמר לבן שאינו יודע לשאול, בעבור זה עשה ה' לי וז'. וטבאר, כי לכאורה יש לדייק דבכל הבנים נאמר לשון אמירה או לשון הגדה, והגדת לבנך, ואמרת אליו, ולרשע לא נאמר ואמרת או והגדת אלא ואמרתם זבח פסח, הנה טוזה הבין בעל התגדה שלא ציוותה התורה להשיב ולענות לרשע על דבריו טאוסה, אלא עלינו להקחות את שיניו, ומה שכתוב ואמרתם זבח פסח, אין לו לאמרו להבן רשע, כי אם לשאר הבנים, ולכן באמת לא הביא הפסוק ואמרתם זבח פסח כתשובה לשאלת הרשע, עכ"ל.

ובזה יובנ דברי רש"י על סיפא דהאי קרא (משפח יב טז) ויקד העם וישתחוו, על בשורת הגאולה וביאת הארץ ובשורת הבנים שיהיו להם, דלכאורה טן הטיטא הוא זה, דלשטחה טה זו עושה, שיהיו להם בנים רשעים וז' אשר יקוטו ויאמרו מה העבדה הזאת לכם, ברם, לפי פירושו של **הג"א זצ"ל** אתי שפיר, דכיון שטאמר להם ואמרתם זבח פסח, ולא כתיב ואמרתם אליהם, דהיינו שלא ישיבו להרשעים, אלא יאמרו לשאר הבנים, שפיד השתחוו בשטחה על הבשורה הטובה שנתבשרו שיזכו לבנים כשרים אשר יהיו ראויים שיאמרו להם זבח פסח הוא לה.

הרי לן טכל זה לעניינינו, שאין לו להשיב דבר לכל אותן רשעים רבים פורקי עול וטורסי הדת הטלענים עלינו, ורק עלינו לשון לעצמנו ולבנינו אחרינו את יסודות הטסונה וטיקרי הדת ולהתחזק בהם בכל עת, וטחם לא טווע זיו כל דהוא, כי הם חיינו ואורך ימינו.

ללמד את העם לשאול כל דבר את הרבנים וטורי הוראה

ובטכלל זה חובה עלינו לשאול ולדרוש את דבר ה' טפי הרבנים הגאונים שליט"א, וכפי שהטלין טרן **הג"ק סטאטטאר** זי"עא על הבן שאינו יודע לשאול, דטרטו על אלו שלא התרגלו לשאול כל דבר טפי הטורים החושבים על טדין, עליהם אמר 'את פתח ל', שיש ללמדם ולהדריכם לשאול ולברר היטב כל הדינים וההלכות, ועל כל דבר יש לשאול את דעת הרבנים וטורי הוראות, וטפקידם של הרבנים הוא להרגיל את הקהל שיטואו לשטווח בפניהם את שאלותיהם וטפיקותיהם בכל הענינים לטען ידעו הדרך ילטו מה והמעשה אשר יעשון.

מידת 'עז כנס' וטאידך 'עז פנים לגיהנום'

וכן צריך להטרגל לקבל 'דעת תורה וחלילה שיעשה כל איש היטור בענינו, וכבר ביאר טרן **הג"ק סטאטטאר** זי"עא טאטרים ז"ל בטשנה (מטח פ"ה ט"ז) יהודה בן טיטא אוטור רזי עז כנס וט', הוא היה אוטור עז פנים לגיהנום וט', דלא טצינו כלשון הזה 'הוא היה אוטור' רק בתחילת טשנה ולא באטצע, אלא דלכאורה טראה כטתירה שטצד אחד אמר דצריך להיות 'עז כנס', וטאידך אמר 'עז פנים לגיהנום', והיה טקום לומר דלאו טפי איש אחד יצאו הדברים האלה, על כן הדגיש ואמר הוא היה אוטור, להורות שאין שום סתירה בין ב' טיטורות הללו, אלא דלפעמים צריך אדם להיות עז כנס לעשות רצון אביו שבטשים, ולפעמים דינו של עז פנים לגיהנום, אך ההכרעה לא ניתנה כי אם לגדולי התורה, וכטו שהטשיך התנא ואמר "הפך בה והפך בה דכולא בה", וז"ל שעלי התורה אפשר לפעמים להפך בטדה

אחת טן הקצה אל הקצה, עכ"ד.

וכבר פירש טרן **החתם סופר** ז"לע הא דנקרא יהושע בן טן בחזיריק תחת הבית, ולא בסג"ל תחת הבית, דאיתא בגמרא ^{משנה} (קד) אתו דרדקי האידינא לבי סדרשא ואמרו טילי דאפילו בימי יהושע בן טן לא איתמד כותייתו, אל"ף בית וכו', ט"ן כפופה ט"ן פשוטה נאמן כפוף נאמן פשוט וכו', דגבי יהושע טצינו שהיו בו ב' טירות אלו, דטעז אחד נאמר בו כי אתה תבוא את העם הזה, ופירש רש"י דבר אחד לדור ולא שני דברין טול טקל ורך על קדקדם, וטאידך טצינו **בטרטם יונתן** (יש סלה) וכד חמי משה ענותותיה של יהושע וכו', הרי שהוא הבין אימתי יש להשתמש בעונה ושפלות רוח ואימתי יש להזוג בתקיפות, ועל כן נקרא יהושע "בן טן", ר"ל שהבין

וידע היכן להזוג כג"ן ונאמן כפוף והיכן יהנהג כג"ן ונאמן פשוט. טכל זה נמצינו למדים דעות ותקיפות דקדושה הגם שהיא מדה טובה בעבודת ה' וצריך להיות עז כסטר, ט"ט לפעמים היו עז פנים לגיהנום, וצריך לשקול כל דבר בפלס, ולבדר הדעת תורה האמיתית איך להתנהג בכל דבר, וכבר אמרו חז"ל והיו זהיר במחלתן. והיו רצון שנוכל לשמור על חומות ירושלים עיה"ק, ולחזק את כל הגדרים והסייגים אשר תקנו ראשונים כטלאכים ושרפי מעלה טייסדי העדה הקד, ובזכות זה נוסה שיקייים בטו הבטחת הנביא (ויסרה ג) טז) כיטי צאתך טארץ טצרים אראנו נפלאות, ונוסה עוד בהאי שתא לאכול טן הובחים וטן הפסחים אשר יגיעו דטם על קיר טזבח לדצון בביאת טאל צדק בב"א.

שו"ת בהלכות הפסח

אודות חמץ שהגיע לישראל במתנה אחר זמן איסורו

ניסן תשל"ו. נשאלתי טאחד אשר אשה אחת טפארו הביאה לו מתנה צלוחית י"ש בערב פסח אחר חצות, ושאל אותה הלא הוא חטף, ואטרה שטוונטה שייטכרם לטי [וטובן שזה אי אפשר לאחר זמן איסורו]. ונתן את הי"ש בחדר שנטכר לנטרי, ועתה אחר הפסח שואל האם יש טקום להתיר לו את הי"ש, ונתן השואל איזה ניטוק להתיר, דיט לומר שהאשה שהביאה את הי"ש, קטנה אותו טעיקרא עבור הטקבל טתנה וחסנה עבורו, וטטילא נכנס בכלל טכירת החטין של אף קודם שהגיע אליו.

אטנם לדעתי אין זה היתר כלל, וטצינו בגמרא ענין דוסה לזה, ושם שוברו בצדו, עיין בב"ק (קכ) אחד הטקדיש נכסיו ואחד הטעריך עצמו אין לו בכסות אשתו ולא בכסות בניו וכו', ובגמ פירשו בתחילה הטעם, טשום דכשקנאן עבורן זכה טיד עבורן, לכן אין ההקדש חל עליהם, והוא כעין סברא הבל.

אטנם טסקנת הצל איט כן, דאטרינ שם הנותן טעות לשלוח ליקח לו חטין ולקח לו שעורין וכו', תניא חדא אם פתחו פתחו לו ואם הותירו הותירו לו, ותני חדא אם הותירו הותירו לאטצע וכו', אמר רבי יוחנן לא קשיא וכו' טחכו עלה בטערא לרבי יוחנן אליבא דרבי יהודה וכי טי הודיעו לבעל החטין שיקנה החטין לבעל הטעות, פירוש דבעינן שהטוכר הטקנה את החפץ יהיה דעתו להקטנו לאותו שרצה לזכות עבורו, וטאחר שאיט יודע טזה איט יכול לקטת עבורו, טתקיף לה רב שטואל בר ססרטי אי הכי אפילו חטין וחטין גמי לא, אמר רבי אבטו שאני חטין וחטין דשליחותיה קא עביד וכי בעל הבית דטי, דתע דהגן אחד הטקדיש נכסיו וכו', לאו טשום דאטרינ שליחותיה קא עביד וכיד בעל הבית, וטבואר דהאב זוכה בבגדי אשתו ובניו אף שהטוכר איט יודע לטי להקטת, ודחי רבי אבא לא כל הטקדיש נכסיו נעשה כטו שהקנה להן כסות אשתו ובניו טעיקרא.

ופירש **הרשב"א** בפירושו הראשון דקנו טטעם גטירות דעת, דכל שדעתו קרובה להן הרבה ונטר דעתו להקטת, קונים גם בלא טעשה

קנין, וטשטע דהיכא דיט אנן סהדי גטור וחזק אין צריך טעשה קנין, וכבר טצינו כן באיזהו טקוטן בראשונים, עי' ביהוס' בבטירות י"ח דה לאקטין) ובח"י **הרש"ש** שם, וביהוס' כתובות (קכ ד"ה אליבא) [ובקוב"ש (ב"ב אהרן שניר) פירש כן גם דינא דטכירי כהונה, דקונים טטעם גטירות דעת כידוע].

ועיין **בהזון איש** בסוגיא שם (ב"ק ס"א סק"ג) שטבאר כל הטכרות והדעות שם, ותרי"ד דלטכרת רבי אבטו ובני טערבא הקטאת הטוכר סתמה חשיבא הקטאה גם לטי שזכה בשבילו, וגם בטתנה זכי בשביל טקבל טתנה ודטוכח טקונה כסות לאשתו ולבניו, אבל רבי אבא ור' יוחנן סבירא להו שאין הקטאת הטוכר רק ללוקח טידו, חוץ אם הטעות של הטשלות, דאו סטטמא טקנה לבעל הטעות, אבל בטתנה לא זכי בשביל הטקבל טתנה. וטסיק דלהלכה כר' יוחנן, דהעיקר תלוי בבעל הטעות, ובלאו הכי אין הקטאת הטוכר רק ללוקח טידו, ולפ"ו בטתנה לא זכי בשביל הטקבל טתנה. ובני כסות אשתו ובניו האריך לכאר דברי הרשב"א דקני טטעם גטירות דעת עיי"ש, וכתב דזה דוקא בטא שנטאמר בגמרא, ולא לרשות בזה טילתא לטילתא.

נמצא דלטסקנא אין הטעם טשום דזוכה עבור בניו בשעת הקנין, אלא דטקנה להם אח"כ בגטירת דעת, אבל באדם דעלטא לא שייך זה, וגם בשעה שיקנה אי אפשר לקטת עבורן דבעינן דעת הטקנה.

ולפ"ו פשוט דבנידון דידן לא קנה הטקבל את הי"ש לפני פסח ואסור בהנאה, וטלבד כל זה ליכא אוטדנא כלל שטי שיקנה חפץ בעלטא כטו טשקין דנידון דידן, שיהא בדעתו לקטנו עבור הטקבל, ובפטר שהנידון הוא שהקנה היה עם הארץ גטור, שאיט יודע צורך לקטנו עבור האחר כדי שייכלל בטכירת חטצו.

ע"כ נלעג"ד שאין היתר בזה, אם לא שיתבדר שהי"ש הזה לא נעשה כתבואה. דיי"ש הנעשה כתבואה נקרא חטף גטור כטבואר **במשנה בורח** (ט"ז ח"ב סק"ד) **ועי' בשו"ת טנתח ברוך** (טס"ז ע"ד ס"א) אריכות בזה, וטסקטו דיי"ש הנעשה כתבואה הוה חטף גטור, ואסור אם עבר עליו הפסח, ואם נעשה טחפוחי אדטה בתעריבות טאלף של חטף, ויש עוד איזה סניף לקולא, יש להתיר בהפסד טרובה, וכן הוא בנידון דידן.

חמץ שהגיע לידי ישראל בשונג באחרון של פסח

ניסן תשל"ח. טעשה בנחתום אחד שאמר לטי שיקנה עבורו שטדים טגיי אחר באחרון של פסח, כדי שיהיו טוונטנים בטוצאי י"ט, ואחר י"ט טתודע טזה, ושאלני אם טותר לאכול הלחם הנעשה

בשמים והם.

והנה לכאורה אין שליחות לגוי, נמצא דלא קנה הישראל את החטך בפסת, אבל ידוע דעת רש"י בב"ט (ט"א) דמדרבנן יש שליחות לגוי לחוטא, וכן פסק הרמב"ם (הל' סוזה פ"ה ה"ד), ועי' בשולחן ערוך חת"ס (א"ח סי' ע"ד) שפירש דגם כוונת הרמב"ם הוא מדרבנן ולא טהרה כדשטמטע בטושכל ראשון בדבריו, וכן דעת רוב הראשונים והפוסקים [חוץ מדעת התוספות ב"ט שם], דיש שליחות לגוי לחוטא, וא"כ לכאורה קנה הישראל החטך באחרון של פסת, ויש חשש של חטך שעבר עליו הפסת.

אמנם אחר העיון יש טקום להתיר, הודא כי לא ברור שהיה זה שליחות, כי אולי היה המוכן שהגוי יקנה החטך לעצמו והישראל יקנו טמטע אחר, וקשה לברר זה בין בני אדם שאינם בני תורה כמובן.

אבל עיקר הסברה להחזיר הוא מה שכתב המרדכי'ם בדעת תורה (סי' תש"ס ס"ב ד"ה וכל) דהנה חטך בשוגג רק באחרון של פסת טהור, עפ"י דברי הפנים מאירות (ח"ב סי' קס"ג) דכל איסור חטך שעבר עליו הפסת הוא טמטע קנס, ובדאורייתא קנסו שוגג אטו מזיד ובדרבנן לא קנסו שוגג אטו מזיד, כדאיתא בגיטין (נ"ג) אם לא היכא דאיכא לטיחש להעריטה שבאמת מזיד הוא אלא שאושר שוגג הייתי, וכמחזיקה שבגידון דידן לא שייך חשש זה, והלא אושר כל מה שאידע וחושב שהוא בסוד, ואושר טהור טיקרי שוגג, כטש"כ הגר"ז (ידו סי' צ"ט סק"ט) וזה צד גדול להתירא בגידון דידן ועמוד גדול לסטוך עליו.

אמירת הלל בתפילת ערבית בליל פסח קודם הלילה

ניסן תשל"ח. נשאלתי אם נכון להתפלל טעריב בליל א' דפסת

קודם הלילה, והשבתי דאותם שאין אושרים הלל בתפילת ערבית שפיר דמי, אבל הנהגים לושר הלל לכאורה אין לושר קודם הלילה, טשום דדין הלל אינו חלק טטעריב אלא הוא טדין סדר ליל פסח שעליו נאמר השיר יהיה לכם כליל התקדש חג (פסחים נ"ה), ותקנו לקרונו בתפילה טשום הברה שלא יצטרכו לברך עליו בשעת ההגדה כיון דטפסיקין באמצע וחולקין אותו לשנים, כטש"כ הטור (סי' תנ"ג), וכן טשטע טפשות דברי הו"ס (ברכות י"ד. ופסחים ק"ד) בשם הירושלמי (ברכות פ"א ס"ף ה"ה) שהקשו על ברכת אשר נאלנו דפותחת בברוך אע"פ שטמטע לברכת הלל, ותירצו שנייא היא הלל דאם שטעה בביה"כ יצא, פירוש שיצא ידי חובת הלל של ליל פסח, ודי טשטע כדברי הטור דחד דינא הוא, וא"כ נראה דבענין לילה טטש ולא בזמן תוספת יו"ט, כמו לענין קידוש וד' סוסות והנהגה דצריך דוקא בלילה, כטש"כ הו"ס ר"פ ערבי פסחים (צ"ח ד"ה עד שחשך), ונפסק בשולחן ערוך (סי' תנ"ג ס"א), ועי' בחזון יחזקאל שם שביאר דקבלת תוספת יו"ט טהני רק לעשותו יו"ט, אבל לא לאשווייה לילה.

אמנם חתני הגאון רבי אברהם זילבינער (שליט"א) [צ"ל] הראה לי במאירי (פסחים ק"ד) ובספר המכתם (קט"ז) שכתבו שהיה טנהגם לקרוא את ההלל בבית הכנסת טבעוד יום וזכר לאמירת הלל בשעת שהיטות קרבן פסת, וביארו כן דברי הירושלמי הל' א"ך דעת הטור הלא אינו כן, ועיין במסכת סופרים (פ"כ ה"ט) שהביא הטור ודל וטצה טן הטובחר לקרות הלל בשני לילות של גליות ולברך עליהן וכו', ולטענה כדאי להחזיר ולושר הלל בלילה דוקא, אבל בשעת הדחק יש לו גדולי עולם הטהירים לושר קודם הלילה.

הארץ, כל אחד יחזה עסוק בשדחו וסרטו, ואם כן תורה מה תהא עליה, טוד יחזו בני ישראל עטלים ושוקדים בתורה, על כן הנהגים הקב"ה במדבר ושם טון להם את התורה ועיכבם שם במדבר ארבעים שנה, ואכלו את חטן ושתו טן הבאר וזו טוקפים מעניי כבוד, ולא היה להם שום סיבות ומציעות, לא טבית דירה ולא טחלבשה ולא טטאכל וטשוחה, אלא הכל היה טוכן וטשוקן לפניהם, ואף לא היה להם שום דאגות פרנסה, וכך עסקו בתורה, ועל זה טרב הטכילתא והשון "עד שחזא התורה נבללת בטופך".

לא רק שהיה נבלל בגשטתם ובטוחם ובשכלם, אלא שגם היה נבלל בטופך, וזוהי "דרך התורה", שצריך להיות חלק וטחלה עם התורה, ורק אז היו ראויים להיכנס לארץ ישראל, וטסיים הטכילתא "טכאן היה רבי שטעון כן יוחאי אושר לא ניתנה התורה לדרוש אלא לאוכלי חטן ושיוין להם אוכלי תרוטה", כלושר שלגדול בתורה שייך רק אם אין עליו עול פרנסה ודאגות תמידיות, היינו או בבחינת 'אוכלי טן' כמו שהיו בני ישראל במדבר ארבעים שנה, או בבחינת 'אוכלי תרוטה', כמו שהקב"ה טינה את בני שבט לוי להורות את ישראל, וכמו שכתוב (דברים ל"ג י') "וידו טשפטך ליעקב ותורהך לישראל", ולכן נותנים לבני לוי תרוטות ומעשרות.

גזירת גיוס היא גזירת עקירת התורה והחובה להלחם כנגדם
ובוטעני אט, רוצים עוקרי התורה לגזר גזירות להוציא את לושרי התורה טבין כותלי הישיבות, ולחייב אותם לשרת בצבא שלהם, ופטוט שאסור לעשות שום חישובים וטיקולים, כי כל כן ישראל חייב ללושר תורה, ואסור שיהיה עליו שום דבר אחר טלכד התורה, אלא רק תורה, ובאם מעמוד ונלחם על זה בחזק ובנבחרה, טוכל לבטל את זה.

שביעי של פסח

**דברים קצרים שהשמיע מרן רבנו זיע"א
בליל שביעי של פסח לפני אמירת 'שירת הים' - שנת תשנ"ג**

כתיב (שמות י"ז) ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלישתים כי קרוב הוא כי אשר אלוקים פן ינחם העם וגו'. בכחוב לא נטבאר ב' טעמים טדוע לא נחם אלקים דרך ארץ פלישתים, א' כי קרוב הוא, וב' כי אשר פן ינחם העם, אלא הכל טעם אחד, שכיון שדרך ארץ פלישתים היא דרך קרובה, יש לחשוש שינחמו העם בראותם טלחטה ויחזרו את הדרך הקצרה, ולכן היה צריך הקב"ה להנהיג בדרך הארוכה.

הקב"ה הנהיג את ישראל במדבר כדי שיהיו פנויים לתורה
איתא במכילתא (ויש פרשת בשלח) טדוע הנהיג הקב"ה את ישראל ארבעים שנה במדבר, ודל: "כל שכן לא הביאן הקדוש ברוך הוא דרך פשוטה לארץ ישראל אלא דרך המדבר, אמר הקב"ה אם אני טביא עכשיו את ישראל לארץ טיד טחזיקים אדם בשדחו ואדם בסיטו והם בטלים טן התורה, אלא אקיפם במדבר ארבעים שנה שיהיו אוכלין טן ושותין טי הבאר והתורה נבללת בטופך".

כלושר, שאם היה הקב"ה טנהיג את ישראל טיד בוצעיים טטעריבם לארץ ישראל, וטיד בוצעיים שם היו לחטים עם הטלכים וטבשים את

זה בכל חוקי, התורה כבר נמצאת אצלינו כמה אלפים שנה, וכך זה ימשיך ויחמיד טכאן והלאה בעזרת, כי אותו הרבש"ע שהיה לפני שלש אלף שנים נמצא גם כהיום והוא יביא עלינו פדות וישועה.

ואנו אומרים זאת בטפוש, כי זה ברור וטובן לכל אחד שאין הם צריכים אותו - לומדי התורה - לשרת בצבא שלהם, אלא כונה אחת ויחידה יש להם, והוא לעקור את כל התורה, וצריכים לעמוד על

נגילה ונשמחה בך

משא נעילת החג - והשפעתו לשאר ימות השנה מאת מרן רבנו זיע"א

אחרון של פסח שנת השט"ב - בעיר אנטווערפן יצ"ו

ועפ"י המדרש רב"ל יש לפרש גם הטעם הסקרא דקאי איום טוב, שכתוב הביאני הטלך חדריו, כלומר שהקב"ה טביא וטכנים אותנו לחדריו - פ"ל לקרבתו, ואז נגילה ונשמחה בך - נוכל לשמוח בקרבתו של הקב"ה.

התקרבות להקב"ה בחג - ע"י דברי התורה שעוסקים בהם
בפסוק נזכרה דודיך טיין, כתב המדרש (פירוש רבא א, ד) טיינה של תורה, כגון הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג, והפירוש לפ"ו דאם רוצים שיטולא ויתקיים הרושם וההשפעה של היר"ט לתמיד, הדרך הוא על ידי עסק התורה טענינא דיומא, 'נזכרה דודיך' - כלומר אם אתה רוצה שנוכיר אהבתך, 'דודיך' הוא לשון אהבה, 'טיין' - כלומר ע"י יינה של תורה יזכירו לעולם, וכעין משאחר"ל (בסנה לא) הנפטר טחברו לא יפטר אלא טחך דבר הלכה, שטחך כך זכרה, וכט"כ אם באנו לזכר את היר"ט וקדושתו הוא ע"י דברי תורה שעוסקים בהם ביר"ט, ואז יתקיים 'מישרים אהבך' - נבוא ע"י לאהבה יורה להקב"ה.

כבוד התשוקה כך יקבל כל צרכיו לעבודת השי"ת

עוד איתא במדרש (שם) על הסקרא הנזכר נגילה ונשמחה בך, טענה שהיה בימי רבי שטעון בן יוחאי באחד שנשא אשה ושהיה עשה עשר שנים ולא היו לו בנים היטנה ורצה לרשה, ובאו לפני רבי שטעון בן יוחאי ואמר להם שכמו שבאו בבית הגישואין ונישאו זה את זה טחך סעודה, כך יופרדו טחך סעודה, ואכן קיימו את דברי רבי שטעון בן יוחאי ועשו סעודה, והאשה השקתה את בעלה בסעודה לזוב, עד שאמר לה הבעל שבשעה שתתפרד לילך לבית אביה תיקח את החפץ הכי חשוב ויקר שבביתו ותוליכי עטה לבית אביה, ואח"כ תרדם טחין, והיא ציוותה לעבדה להוליכי עם המטה לבית אביה, באמצע הלילה הקיץ ומצא את עצמו בטקום חדש, שאלה בתי איפה אני, אמרה ליה ולא כך אמרת לי בערב, 'כל חפץ טוב שיש בבית, טלי אותו ולכי לבית אביך' אין חפץ טוב לי בעולם יותר טטך, הלכו להם אצל רבי שטעון בן יוחאי, ומגד והתפלל עליהם ונפקדו.

ומסיק המדרש אח"כ ור"ל: ללמדך, טה הקדוש ברוך הוא סקד עקרות, אף צדיקים סקדים עקרות. והרי דברים קל וחומר, וטה אם בשך דם על שאמר לבשר ודם שכחתי, אין לי חפץ בעולם טוב טטך נפקדו, ישראל הטחכים לישועת הקדוש ברוך הוא בכל יום, ואומרים, אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה, על אחת כמה וכמה, ע"כ דטה בשך דם שאמר לבשר ודם הגני דבוק בך ואיני נפרד טטך, עושים לו כל חפצו, כל שכן מי שדבוק בהקב"ה ואינו רוצה להפרד עושים לו חפצו, שיוכל לידבק בהקב"ה, והייט שנותנים לו צרכיו כדי שלא יפרד מעבודתו ה'.

וזה כעין טעם **הרמב"ם** ר"ל (הל' תענית פ"ט הא) ור"ל: והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונענה בחכמה תמיד שייסד טטנו כל הדברים הנאמרים אותנו טלעשותה כגון חולי וטלחטה ורעב וכיוצא בך וישפיע לנו כל הטובות הנחזקות את

גדל הענין להתאסף יחד בבית המדרש - 'סקרא קודש'

בקריאת היום נאמר (סקרא ט, ט) ביום השביעי סקרא קודש כל טלאכת ועבודה לא תעשו.

ידוע טה שפירש **הרמב"ן** ר"ל בפרשת אמור (שם ט, ט) ור"ל: וזה מדרש חכמים שאמרו (תל"כ פסח ט, ט) טה ענין שבת אצל המעדות וכו' כי אין השבת בכלל טועדי ה' כלל, רק סטט הכתוב להם, וטעם סקרא קדש שיהיו ביום הזה כולם קרואים ונאספים לקדש אותו כי טצוה היא על ישראל להקבץ בבית האלקים ביום טועד לקדש היום בפרהסיא בתפלה והלל לאל בכסות נקיה ולעשות אותו יום טשה כמו שנאמר בקבלה (תוס' ט, י) לכו אכלו טשטנים ושתו טטתקים ושלחו מנת לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא טעוזכם, ע"כ.

טבואר ברמב"ן, כי ענין 'סקרא קודש' הוא, שנתאסף לבית המדרש, ומנסוק בפרהסיא בתפילה והלל להשי"ת, וזה טתקיים בטה שנאספנו פה בע"ה בנעילת החג לעסוק בענינא דיומא בקדושת היום בשירות ובתשבחות לה', וזה 'סקרא קודש', שטטריוס על קדושת הוסן וטתעלים בהתעוררות קדושה.

חובת השמחה בחג לשמוח בקרבתו של הקב"ה

כתוב (תהלים קי"ט, ט) זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, ובמדרש בכמה טקוסות, וא' טהם הוא **במדרש רבה** (פ"ט פסח א, ד) ער"פ (פירוש א, ד) טשכני אחרין טרצה הביאני הטלך חדריו נגילה ונשמחה בך וכו', ור"ל: נגילה ונשמחה בך. רבי אבין פתח זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, אמר רבי אבין, אין אנו יודעין בטה לשמות, אם ביום, אם בהקדוש ברוך הוא, בא שלטה ופירש, נגילה ונשמחה בך, בהקדוש ברוך הוא, בך בישועתך, בך בתורתך, בך בידאתך, אמר רבי יצחק בך בכ"כ אותיות שכתבת לנו בתורה, ב"ת שנים, כ"ף עשרים, הרי בך, ע"כ.

כלומר שהטצוה היא, שלא די בכך שנהיה ביום המועד בטצב של שטחה גרידא, אלא צריכים לשמוח בקרבתו של הקב"ה.

והנה שלטה הטלך ע"ה בשיד השידים כתב (פירוש א, ד) טשכני אחרין טרצה הביאני הטלך חדריו נגילה ונשמחה בך, ופירש"י ר"ל ריש הסקרא (דה' טשטני) ור"ל: אני שטעתי טטלוחין רטו שאמרת לטשכני, ואני אמרתי אחרין טרצה להיות לך לאשה. כלומר דבוה שהקב"ה טרטו שרצה לקרב אותנו, אם כן אפוא אנתנו כבר רצים אחריו בכל עת בהתעוררות של קדושה.

ידינו לעשות התורה כגון שובע ושלוש ורבי כסף וזהב כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כדי שנוכל לחיי העולם הבא, ע"כ.

כלומר דכל טעם שבת מצוות הנזכר בתורה הוא בבחינת 'שבת מצוה' - מצוה, והיינו שיתנו לו הודמנות לעשות עוד מצוות ע"י שיתנו לו כל צרכיו ברוח ושפע שיוכל לעשות עוד מצוות בשפע. עכ"פ מי שירצה שלא להיפרד מהקב"ה אחד שוכה להיכנס לחדרו ולדבק בו יתברך, אזי יתנו לו סייעתא דשמיא שיזכה להמשך בדיקותו ולא יפיר ח"ו מהקב"ה, ויקיים 'נעילה ונשטחה בך', ולא יאבד גם אחר הירט את הדביקות שהשיג בחג הקדוש.

חג הפסח מלמד אותנו לביטחון בה' וישועת ה' כהרף עין
הלימוד טחג הפסח בעיקר הוא טידת האמונה והביטחון בה', כידוע שזוהי תכלית סיפור יציאת מצרים.

והנה מצאתי דבר נאה מהגד"צ **רבי שמואל דוד אונגאר** זצ"ל **נאב"ד נייטרא** בספרו **נאות דשא** על מאמר 'הא לחמא עניא' שאומרים ליל הסדר בהגדה, דלכאורה קשה להבין את השיטות מתחילתו להמשך הדברים כל דכפין ייתי וכו', ובפרט לפי גידסת **הרמב"ם** שטקדים בבהילו יצאנו מסצרים, ולכאורה מה שייך להמשך הדברים.

וכתב לבאר **הנאות דשא** בזה, דע"י שיצאנו מסצרים פתאום בבהילו, על ידי זה לטדו ישראל חיוק בביטחון בה', בין בפרט בין בכלל, כי 'ישועת ה' כהרף עין', וזהו הפירוש מה שאנו אומרים בהגדה, ע"י 'הא לחמא עניא די אכלו אברהמא וכו', ובבהילו יצאנו, טכ"ו נלמד שאף מי שהוא בבחינת 'כל דכפין' - 'ייתי ויכיל', ולא יתיאש מחמת עניותו. וכן כל מי דצריך לעשות סדר הפסח ואין לו סדרי משפחה לא יתיאש - וייתי ויפסח, זהו הנוגע לפרט, וכן כלל ישראל שהוא 'חשתא הכא' - 'לשנה הבאה בארעא דישיראל', ו'חשתא עבדי' - 'לשנה הבאה בני חורין'.

וכן טקריעת ים סוף לטדו אמונה ובטחון, כמשאחז"ל (מסכת סוף) 'קשין טזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', וכן אמרו (סנהדרין ב) 'קשה זיונו של אדם כקריעת ים סוף', וצריך להבין דלכאורה הלא שום דבר לא קשה לפני הטקום, אולם הכוונה היא דכטו בקריעת ים סוף בשום פנים ואופן לא טוכל לטעות שהוא ע"י 'כח ועוצם ידי', אלא ודאי היה טול ע"י השגחת השם, כט"כ בפרנסה לא נטעה ח"ו לוטר שחכמתי עטדה לי, אלא נאמין שהוא ביד ה', וזה דבר שכל טאמין העוסק בטסחר יודע ודואה שאין פרנסתו בידו אלא הכל ביד ה', וע"כ לא יקשה לו להוציא טמון לצרכי מצוה והחזקת התורה וטוסדותיה והחזקת בנים לתלמוד תורה, כי הכל בא לו בהשגחה טהשית.

בטחון בקיום המצות - כי בשמירתן לא מפסידים מאומה
וכן לענין שמירת שבת טהלכתה, ובה' אצלנו אין צריך לדבר אודות שמירת שבת בגופו, אולם אף שמירת שבת 'באמידה לנכרי' או ע"י היתרים דחוקים ע"י שותפות טי וטכירות וכדומה, צריך להיות שמירת שבת בלי פשטלעק, אלא שומר שבת טהלכתו טטש, וכל זה ע"י אמונה וביטחון שלא יבא ח"ו שום חסרון ע"י שמירת מצוה ה', אלא אדרבא נאמין בפשוטו טיכל ברכאן דלעילא ולחתא ביזטא שביענא תליין (וידוי פ' יחיד טז), וכן שמירה נאמסר ריבית, אם לא עשה 'חיתר עייסקא' והלה אינו טשלים לו בוטנו שלא יתבע ח"ו ריבית, וכן

בחיתוך הבנים שלא ידאג בצעירותם עבור פרנסה, אלא יגדלם לתלמוד תורה.

מחג הפסח לומדים דקדוק ושמירת המצוות במסירות נפש
והנה טלבד מה שעלית ללמוד אמונה ובטחון טחג הפסח, גם עלית ללמוד דקדוק שמירת המצוות, דהנה אבותינו לא נאלו מסצרים כי אם בזכות שתי מצוות, 'דם פסח', ו'דם טילה', כטש"כ (ויוקאל טז, ז) ואת ערום וערל, שלא היו להם מצוות, ובזכות ב' מצוות ע"י טסירות נפש, זכר לינאל לפתע פתאום.

אטנם זהו דווקא ע"י מצוות בטסירות נפש, וטסירות נפש פירושה טיש בה קושי, ובשתי מצוות הלל היו ב' עניני ניסיון, בטצות 'טילה' היה ניסיון של צער הגוף, ו'דם פסח' היה ניסיון הסביבה של 'מה יאטרו הבריות'.

הרבה פעמים יש לאדם ניסיון טצד רצונותיו וטנחותו, כגון לבחור לו טקום לנפש, עליו לדעת, שלא יוותר על חלב ישראל ועל פת ישראל, ושלא יכשל ח"ו בפת נכרי שעלול להיות בו תערובת חלב חרבא וחלב חלבא או שניהם כאחד בב"ה, ועוד ועוד איסורים, וגם ניסיונות של הסביבה דהרבה פעמים שאדם היה טקיים מצוה כטו לקבוע שיעוד וכדומה, אלא שטטבייש טחבריו וסביבתו, וכטש"כ **הרמב"ם** ז"ל (הל' דעות פ"ז הא) דרך ברייתו של אדם להיות נטשך בדעותיו ובטעשיו אחר ריעיו וחבריו וכו', ובכל זה שייך טסידת נפש, דאין הכוונה טסירות נפש בפועל, להיות טוכן לטסור נטפ ונפטו על קידוש ה', אלא הכוונה היא להיות על קידוש ה' ולטסור רצונותיו לטען עבודת ה', כל זה הוא ענין של טסירות נפש.

וצריכים להתחזק בשני הענינים, 'אמונה טהורה' ו'שמירת המצוות', כטש"כ **החיתוך** ז"ל (מסכת טח) דלכאורה למה צריכה התורה לכל כך מצוות טעשיות ולא הספיק הסיפור לכד, וטסביד בעל החיתוך דהאדם נפעל לפי טעשיו ורק אם טקיים מצוות טעשיות בטפו או נחקק בנפשו עבודת ה'.

ובזה פירשתי טדוע ציוותה התורה בקרבן פסח (מסכת יב טח) זכ"ל ערל לא יאכל בה, לכאורה, וכי טפני שלא טל לא יאכל בו, אטו טשום שלא קיים מצוה אחת לא יקיים מצוה אחרת, אלא הכוונה ככלל, דמי שלא טל את עצטו, ואינו טוכן לוותר על תאוותיו - גם הקרבן פסח שהוא השרשת אמונה לא שייך בו, כי טפו צריך להיות טוכן לעבודת ה' יחד עם נפטו, וכן אם לא טל את בניו וזהם אינם טוכנים להיכנס בעבודת ה', אין שום תועלת בטה שטקיים 'והגדת לבנך'.

ובזה יש לפרש מה שהתורה ציוותה לכתוב ענין יציאת מצרים בתפילין של יד ובתפילין של ראש, דתפילין של יד הם כנגד טעשה המצוות, ושל ראש כנגד ענינים של אמונה שבטח, וכטבואר בספד"ק, וכאטור שני ענינים אלו יסודותם טיציות מצרים - שיעבוד הטח לאמונה ובטחון, ושיעבוד כחות הגוף למצוות הטעשיות.

להמשיך את השפעת החג - "יום טוב אין דער וואכן"
והנה בעטדנו בסיום הירט, והגנו נפרדים טטט, ואנו דואגים טחי גניע עוד פעם לזמן קדוש שטוכל להדבק בה, אל לו ליפול בעצב, כי עד הירט הבא אין לו את האפשרות להאיד את עצטו בזמן קדוש, והדי ידוע שזקוקים אנו מזמן לזמן להארה ע"י ימים טובים וטגנים קדושים, אלא עלית להטתין ולחכות ליום טוב הבא, והטשל בזה לחובות הטוארים בלילה, שאחר כל טשך טקום יש אור,

לקדש את הזמן, וכמו שאומרים בתפילה "מקדש ישראל והזמנים", וכמו בשבת וירט האדם מתעלה עלי שאין לו כל דאגות ועסקים של משה וסוף וכאלו כל מלאכתך עשויה, כן בשעה שקובע עתים לחזרה ללימוד גמרא וכדומה, אין לו שום טרדות של דאגות מסחר, ועליית הסחורה ונפילתה, ועליית הטבעות וירידתם וכך אלא כולו קדוש לה.

וזה יש לרשום בדברי המדרש שנתחלצו הביאני המלך חזקיהו - לכהגדה, נגילה ונשטחה בך - בתורה וכל אותיות שבה, דהיינו עליו נהקדש גם שאר הימים בקדושת התורה, ולא רק בימי החגים וימים טובים, אלא נמשך את זה הלאה, בכל פעם שבאים לבתי מדרשות ועוסקים בתורה.

יתן ה' שיתקיים בנו והשיאנו היא את ברכת טועניך לחיים ולשלום לשטחה ולששון כאשר רצית ואמרת לברכנו, ונוסה לקיים מצות הרגלים בעליה לרגל בבניין בית המקדש במהרה בימינו, ויתקיים בנו הפסוק נגילה ונשטחה בך.

וכשתתרחקים מן האור ונעשה חשוך קצת, אז כבר טאיר מהאור הבא, כמו כן כל זמן קדוש טאיר לנו, וכשתחשך קצת בא זמן הבא.

אבל יש עצת נכונה מאד שאפשר לנו לעשות זמן קדוש גם באמצע ימי החול [ויש בלשון החסון, לשון של הלצה "יום טוב אין דער וואכר", ובאמת אפשר לעשות יום טוב אין דער וואכר]. דהנה חז"ל אמרו במסכת שבת (לא) והי אמונת עתה חוסן ישועות חכמת ודעת, דקאי על ששה סדרי משנה, 'אמונת' זה סדר זרעים, 'עתה' זה סדר טועד וכו', הרי "עתה" קאי על שבתות וימים טובים, ותיקי אחז"ל עוד דרשה דקאי על ששה השאלות ששואלים לאדם, נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה שזו בחינת 'עתה'.

הרי דקאי אשבתות וימים טובים, וגם על קביעות עתים לתורה, דמלבד מצות תלמוד תורה שהיא גדולה יותר מכל מצוות התורה כמש"כ (ספ"ג ג' טז) כל חפצך לא ישוו בה, ופירושו שלא רק חפצך הגשמיים לא ישוו בה אלא אף חפצך הרוחניים לא ישוו בה, מלבד שזה הזמן נופא נהקדש עלי שקובע ללימוד התורה, ויש ביד האדם

יש נוחלין ומנהילין

הגאון האדיר פוסק הדור כקש"ת

בעל "שבט הלוי"

סרן רבי שמואל הלוי וואזנער זצוקללה"ה

נאב"ד זכרון טאיר בני ברק

י"ד ט"ז ניסן תשע"ה - תשפ"ה

להלן שיחתו של צדיקים - ביקורו של סרן רבנו זצ"א

אצל סרן בעל שבט הלוי זצ"א

חודש אלול תשס"ו - בעיד בני ברק

סרן רבנו: שלום עליכם, מה שלום כבודכם?

בעל שבט הלוי: כל יום וכל שעה הוא חסד גדול, וכמו שאומרים בכל יום (ובתפילת שחרית) 'המחדש בטובו בכל יום תמיד טעשה בראשית'. 'חודשים לבקרים רבה אמונתך' (איכה ג' כג), מה שהאדם נהיה עד ורענן בכל בוקר וזה רבה אמונתך.

בעל שבט הלוי: פנה לשלום לך שלמה אייזנבאך (זצ"ל) שנבאי סרן רבנו. אחד מהנכונים: ר' שלמה עוד הגיע לבקר כאן בהיותו הנבאי של סרן הנאב"ד בעל המנחת יצחק זצוק"ל.

בעל שבט הלוי: היה לנו קשר טוב עם הנאב"ד בעל המנחת יצחק זצוק"ל. הוא היה ירא שמים טרובים.

סרן רבנו: אני עוד הכרתי אותו בענגלאנד.

בעל שבט הלוי: אני רק שטעתי עליו אז כשהיה גר שם, אבל לא הכרתי. **סרן רבנו:** הוא היה גר במאנטשעסטער קרוב אלי. וכל ההייתישיע אידן - היהודים החרדים הסתובבו אצלו, כי הוא היה אדם נעים מאוד - 'זייער א צוגעלאזענער טעגטש'.

בעל שבט הלוי: יש לי ארבע נכדים הגרים בעיר מאנטשעסטער (חש"ת את שמואל). ויש לי גם נכד שהוא חתן אצל אחד מבני משפחת אדלר הגדולה והמפורסמת.

סרן רבנו: נכדו של רבי אליעזר אדלר עליה, אני עוד הכרתי אותו.

בעל שבט הלוי: רבי אליעזר עליה היה נכד של סרן החתם סופר זצ"ל, כי היה חתנו של רבי שמעון שרייבער זצ"ל.

סרן רבנו: רבי שמעון שרייבער היה שתי פעמים נכד לסרן החתם סופר זצ"ל, כי אביו היה נכד של הגאון רבי שמעון סופר זצוק"ל, ואמו הייתה נכדתה של בתו הצעירה של סרן החתם סופר, הרבנית סרת שטחה לעהמאן עליה.

סרן רבנו: אני עוד הכרתי את אם אמו סרת רחל פרייז עליה, שהייתה בתה של הרבנית סרת שטחה לעהמאן עליה כי בשנות המלחמה בתחילת שנות תש"א נטלטה יחד עם כל בני עירנו 'פעניג' לעיר הגדולה 'פרעשבורג', וכשגורשו הרשעים הרוצחים יט"ש את היהודים לפרעשבורג לטחנות בפולין, ראו שהיא חלשה ולא יכולה ללכת, ואמרו לה שייבאו סכנית לקחת אותה. בינתיים הגיע לשם העסקן הגדול בהצללה נפשות רבי אהרן גרינעוויץ זצ"ל, וסיפר לו אחד מחשובי אנשי העיר, רבי בנימין שלמה שטערן זצ"ל, שהרשעים רוצים לקחת את נכדת החתם סופר. והכריזו הלא בקול רם: 'בעבודה צריך החתם עצמו לדאוג', וכך הוי שהם לא חזרו לקחתה, ויהי לפלא, והמשיכה עוד לחיות בפרעשבורג, ושם טוחתה כבוד.

בעל שבט הלוי: רבי אהרן גרינעוויץ היה דודי.

בעל שבט הלוי: מה היא סיבת בואו של רבינו היום לעיר בני ברק?

סרן רבנו: הייתי כאן המסדר קידושין אצל יחזקיאל אחד מלאנדאן, בדרך כלל איני נוסע חוץ לעיר לסידור קידושין, אבל הוא ידידי משכבר הימים.

בעל שבט הלוי: פעם הראשון שראיתי אתכם היה בשנת תש"ח, שהוא תלפני כמעט שישים שנה.

סרן רבנו: אז נכנסתי ללמוד בסולל הרבנים בגייטסעהד.

בעל שבט הלוי: אני נזכר שאמרת לי שאתה מסור לכולל.

סרן רבנו: אני גם זוכר את המקום שעמדנו אז.

סרן רבנו: הזכרתי אז את אחי הרה"ח רבי דוד יונה זצ"ל, שהוא היה אחי הגדול ממני בחמש עשרה שנה.

בעל שבט הלוי: הוא היה אדם טוב מאוד וטח לבדיות.

סרן רבנו: הוא גם היה בן תורה גדול בהשקט ובחצנע לכת.

בעל שבת הלוי: פונה לשלום לשש"ק [יב"חט"א] רבי עטרם שפירא, והתעניין לסקור סוציא.

רבי עמרם שפירא: הגני נכדו של רבי דוד שפירא דל סמונקאטש.

בעל שבת הלוי: הכרתי אותו, ראיתי אותו פעם בעד גייטסהעד, הוא היה תלמיד חכם גדול בנגלה ובחכמה הנסוטה, הוא הגיע עם הרה"ק סמונקאטש זי"ע לארץ ישראל.

רבי עמרם: הוא בא בילדותו עם אביו, כי אביו ציווה לו לעלות לארץ ישראל, כי אמר לו שכשיבוא תשיח יצטרפו לקבוצה החדשים חסנים וכיוון שהוא בקי בזה יעלה לארץ ישראל.

בעל שבת הלוי: בן כמה היה זקנים?

רבי עמרם: בן שבעים ושלוש.

בעל שבת הלוי: וכבר איננו בעולם?

רבי עמרם: הוא נסתלק בתשל"ו.

בעל שבת הלוי: - לאחר שתיית לחיים: לחיים.

סוף רבנו: לחיים טובים ולשלום, סתם ודחיה טובה ושנים טובות ואחסות.

בעל שבת הלוי: אורך ימים אשביעוהו ואראוהו בישועתי, הנה חודש אלול בא - חודש ורחמים, גמר החיטה טובה, ויפקד רבינו בדבר ישועה ורחמים, ולעוד הרבה שנים טובות.

סוף רבנו: ה' יעזור שרבינו יאריך ימים, וינהיג את כלל ישראל בנחת והצלחה, שנים טובות וארוכות ובריאות, כי רבים צריכים לו.

הצגת הגליון נדום

עם מלאכת השלשים לשמירה של ראש ישיבת "עמלה של תורה" מסקודיב מרן רבנו זי"ע"א ובפל האמנה להפילוחה בידה האחרים

הצגת הגליון רבי יוסף זאב מ ה"א"ה פיינשטיין זצ"ל

מלכ"ע י"ג אדר תשס"ה ת.נ.צ.ב.ה.

הצגת על ידי בנו ממלא מקומו ראש ישיבת "עמלה של תורה"

הצגת רבי ישראל פיינשטיין שליט"א

אחת הרבים תעמוד לו להתבונן בסילי כל שאלות ליו לטוב, והענין יסתר רבות בשנים לרבין תורה ויראש סוף בזה העולה וסייעתא דשמיא, ולא חושש טובה וברכה פכית לעולם.

הצגת הגליון נדום

על ידי מעלה בבד גאב"ד ק"ק "עדה ישראל"

הצגת הגליון רבי אליעזר הלוי דינר שליט"א

לעילוי נשמת אביו ראב"ד והאחרות קודמות התחדים בלאמרא

הצגת הגליון רבי יוסף צבי מ הרב ברוך חיים דינר זצ"ל

מלכ"ע בערב פסח י"ד ניסן תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.

אשר ברכה טאה ה' להשיך בעבודת הקדש ברכות התורה ולטות את הרבים עוד רבות בשנים סוף בידה טאה וטורא פניא, ולא חושש טובה וברכה פכית לעולם.

הצגת הגליון נדום

על ידי ידידת היקר בונה עולמות של תורה בטהרה רודף צדקה וחסד

הצגת רבני העניד הנכבד העמוד למיטתו במאיר פנים

הצגת רבי מאיר צבי הבן ראה שליט"א

מסקודיב בית סוף רבנו זי"ע"א

לעילוי נשמת אביו

הצגת רבי אברהם מ הרב משה יואל רבה ראטה רל

י"ד ניסן תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.

אחת הרבים תעמוד לו להתבונן בסילי כל שאלות ליו לטוב, ויהי ה' עש בכל דרכיו וטעניו ובכל אשר יפנה ישיכל ויגלות, ולא חושש טובה וברכה פכית לעולם.

הצגת הגליון נדום

על ידי ידידת היקר והנכבד העמוד לישעו בכל עת ועידן במאיר פנים בעין יפה וברוח נדיבה

הצגת רבי ישראל יוסף וידעיהעדה שליט"א

שידדי ומקדבי בית סוף רבנו זי"ע"א - ר"ס בשיבת סאור עינים

לעילוי נשמת אביו מוה"ר ויהודה רבנו ואדמו"ר טאה שדבא מרבנן

הצגת רבי זאב מ הרב יעקב רל וידעיהעדה רל

סולמדיד והחוקים של סוף רבנו זי"ע"א סוף כשלושים שנה

מלכ"ע י"ג ניסן תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.

אחת הרבים תעמוד לו להתבונן בסילי כל שאלות ליו לטוב, ויהי ה' עש בכל דרכיו וטעניו ובכל אשר יפנה ישיכל ויגלות, ולא חושש טובה וברכה פכית לעולם.

הצגת הגליון נדום

על ידי ידידת הנכבד - תלמידו ומקורו של סוף רבנו זי"ע"א

הצגת רבי משה בערגמאן שליט"א

אב"י בקי טאה פאק יצ"ו

לכבוד חג הפסח ולמען יובי הרבים בהפצת הגליונות

אחת הרבים תעמוד לו להתבונן בסילי כל שאלות ליו לטוב, ויהי ה' עש בכל דרכיו וטעניו ובכל אשר יפנה ישיכל ויגלות, ולא חושש טובה וברכה פכית לעולם.

הצגת הגליון נדום

על ידי ידידת הנכבד נכדו חביבו של סוף רבנו זי"ע"א

הצגת רבי ישראל ווייס שליט"א

אב"י בקי טאה פאק יצ"ו

מ בחדו הט"ז רבי שלמה זלמן שליט"א

וב חבית סודיט "ששי טובה פניח"

לרגל השמחה השוויה במעונו בהולדת בתי למז"ט

אחת הרבים תעמוד לו להתבונן בסילי כל שאלות ליו לטוב, ויהי ה' עש בכל דרכיו וטעניו ובכל אשר יפנה ישיכל ויגלות, ולא חושש טובה וברכה פכית לעולם.

הצגת הגליון נדום

על ידי ידידת הנכבד

הצגת רבי יו"ט קרויזער שליט"א

לרגל השמחה השוויה במעונו בהולדת בתי למז"ט

אחת הרבים תעמוד לו להתבונן בסילי כל שאלות ליו לטוב, ולא חושש טובה וברכה פכית לעולם.

הצגת הגליון נדום

על ידי ידידת הנכבד והר"ג

רבי יוסף אלדד ויקח שליט"א

לעילוי נשמת אביו

בית אדמו"ר משהאלאזר

הצגת רבי מאיר ושלוחות

מ הרב רבי משה ושלוחות

מלכ"ע י"ג ניסן תשס"ז ת.נ.צ.ב.ה.

אחת הרבים תעמוד לו להתבונן בסילי כל שאלות, ולא חושש טובה וברכה פכית לעולם.